Antero Nuotto ASIANTUNTIJALAUSUNTO PIRKO/1009/2024

laamanni
Pirkanmaan käräjäoikeus 11.4.2024

Lakivaliokunnalle

Asia: U 14/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta

LAUSUNTO

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on tehostaa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumista varmistamalla, että teknologinen kehitys on huomioitu sekä kriminalisoinneissa mahdollisina lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tekotapoina että keinoina tutkia ja selvittää näitä rikoksia. Lisäksi direktiiviehdotuksen tarkoituksena on tehostaa rikosten ennaltaehkäisyä ja torjuntaa, vahvistaa rikosten uhreille tarjottavaa tukea sekä edistää osapuolten välistä yhteistyötä rikosten ehkäisemisessä ja torjumisessa niin kansallisesti kuin jäsenvaltioiden välilläkin.

Komission selvityksessä oli todettu, ettei voimassa oleva direktiivi kata kaikkia uuden teknologian mahdollistamia tekotapoja. Toiseksi esitutkintaa ja syyttämistä koskeva sääntely ei tarjonnut riittäviä keinoja torjua lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Kolmanneksi valtioiden toimet ehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja tukea uhreja olivat edelleen osittain puutteellisia.

On selvää, että ajan kulumisen myötä ja tekniikan kehittyessä säännökset voivat jäädä kehityksestä jälkeen, minkä vuoksi niitä on ajanmukaistettava.

Valtioneuvoston kirjelmä on laadittu huolellisesti ja seikkaperäisesti muutosehdotuksia seuraten. Kirjelmän mukaan lähes kaikkiin ehdotuksella muutettavan direktiivin (2011/93/EU) artikloihin ehdotetaan muutoksia, mutta osa muutosehdotuksista on pelkästään terminologiaan ja säännösviittauksiin liittyviä teknisiä muutoksia. Direktiivissä käytettyjä käsitteitä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin kansainvälisiä suosituksia käytettävistä käsitteistä lasten seksuaalista riistoa ja lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa käsiteltäessä. Muutokset ja niiden vaikutukset on esitetty hyvin. Kirjelmässä esitettyyn Valtioneuvoston kantaan ei ole huomautettavaa.

Suomalainen rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä on varsin hyvä ja tasapainoinen. Se kattaa jo nyt valtaosan direktiiviluonnoksessa esitetyistä tarkennuksista. Jatkoneuvotteluissa tulisi pyrkiä tulokseen, ettei direktiivin säännöksiin jäisi sellaisia ristiriitaisuuksia kansallisen lainsäädännön kanssa, jotka voisivat johtaa järjestelmäämme epätasapainoon ja lainsäädäntömuutoksiin. Esimerkiksi vahingonkorvausta ja syyteoikeuden vanhentumisaikaa koskevat säännökset sekä yhteisösakon määrän perustuminen yhteisön liikevaihtoon voivat olla vaikeita sovittaa lainsäädäntöömme, ellei jatkoneuvotteluissa löydetä väljempiä ja kansallisia tarpeita paremmin joustavasti huomioon ottavia säännöksiä.

Yhtenä nyanssina voidaan vielä ottaa ehdotuksen 11 artikla. Siinä on säädetty raskauttavista seikoista rikosta tehtäessä. Artiklaan ehdotetaan lisättäväksi kolme uutta perustetta: (h) rikos on tehty toistuvasti, (i) rikos on tehty käyttäen tai uhaten käyttää asetta, (j) rikos on tehty saattamalla uhri huumeiden, alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaiseksi (s.5). Artikla edellyttää perusteiden pitämistä raskauttavina seikkoina kaikissa direktiiviehdotuksen alaan kuuluvissa rikoksissa (s.14). Tähän ja lähinnä edellä mainittuun uhkaamiseen liittyen direktiivin 6 artiklassa on säädetty lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Artiklan 1 kohdan b alakohtaan sekä 2 ja 3 kohtiin ehdotetaan muutoksia, joiden mukaan houkuttelu tulisi ankarammin rangaistavaksi silloin, kun teko tai yritys on tehty pakottamalla, voimakeinoin tai uhkailemalla (s.12).

Toisin sanoen uhkailemalla voidaan saada aikaan kaksinkertainen rangaistusta korottava vaikutus. Muistion mukaan 11 artiklan pakottavuutta kuitenkin liudentaa se, että velvollisuus on liitetty artiklassa jossain määrin tulkinnanvaraisella tavalla kansallisen oikeuden relevantteihin säännöksiin, minkä vuoksi ja rikoslain 6 luvun koventamisperusteet huomioiden ehdotus ei välttämättä edellyttäisi muutoksia rikoslain raskauttavia seikkoja koskevaan sääntelyyn

Yhteenveto

Direktiivin muutosehdotus on kuvattu selkeästi sekä valtioneuvoston kanta ja ehdotukset jatkoneuvotteluista aiheelliset.

Allekirjoittaja Nuotto Antero 91258431B
DN: cn=Nuotto Antero 91258431B, c=FI,
o=Oikeusministeriö, email=antero.nuotto@oikeus.fi
Päivämäärä: 2024.04.12 09:24:46 +03'00'

Laamanni

Antero Nuotto
Pirkanmaan käräjäoikeus